УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
УЧИТЕЉСКИ ФАКУЛТЕТ У ВРАЊУ

САВРЕМЕНЕ ТЕНДЕНЦИЈЕ
У НАСТАВНИМ И ВАННАСТАВНИМ АКТИВНОСТИМА НА УЧИТЕЉСКИМ (ПЕДАГОШКИМ) ФАКУЛТЕТИМА

ТЕМАТСКИ ЗБОРНИК

САВРЕМЕНЕ ТЕНДЕНЦИЈЕ
У НАСТАВНИМ И ВАННАСТАВНИМ АКТИВНОСТИМА
НА УЧИТЕЉСКИМ (ПЕДАГОШКИМ) ФАКУЛТЕТИМА

УЧИТЕЉСКИ ФАКУЛТЕТ ВРАЊЕ

За издавача
Проф. др Стојан Ценић

Главни и одговорни уредник
Проф. др Сунчица Денић

Редакција
Проф. др Стана Смиљковић
Проф. др Ненад Сузић
Проф. др Радмила Николић
Проф. др Розалија Кузманова Карталова
Проф. др Никола Смилков
Проф. др Србољуб Ђорђевић
Проф. др Благица Златковић
Проф. др Синиша Стојановић
Проф. др Георгиос Боровас
Проф. др Драгана Станојевић
Доц. др Олена Устименко Косорич
Доц. др Милена Богдановић

Апстракте превели
Мс Данијела Мишић
Биљана Додић

Лектори
Мс Драгана Томић
Мс Јелена Јовановић

Рецензенти
Проф. др Радмила Николић
Проф. др Радивоје Кулић
Проф. др Драгана Станојевић

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
УЧИТЕЉСКИ ФАКУЛТЕТ У ВРАЊУ

САВРЕМЕНЕ ТЕНДЕНЦИЈЕ У НАСТАВНИМ И ВАННАСТАВНИМ АКТИВНОСТИМА НА УЧИТЕЉСКИМ (ПЕДАГОШКИМ) ФАКУЛТЕТИМА

- Тематски зборник -

Врање, 2014.

САДРЖАЈ

I

ПЕРСПЕКТИВЕ РАЗВОЈА КУРИКУЛУМА УЧИТЕЉСКИХ (ПЕДАГОШКИХ) ФАКУЛТЕТА

Проф. др Стојан Ценић
Образовање учитеља у функцији нове школе 13

Проф. др Радмила Николић
Учитељ за ново време али не и изгубљен у времену 21

Проф. др Ненад Сузић
Футуролошка спознаја 27

Проф. др Миле Илић
Сцијентизација и психопедагогизација учитељског студија 41

Проф. др Раденко С. Круљ, доц. др Звездан Арсић, мр Јелена Круљ Драшковић
Усаглашеност наставних планова учитељских факултета у функцији мобилности студената 55

Проф. др Бора Станимировић
Утицај глобализације и информационих технологија на образовни процес 67

Проф. др Миленко Кундачина, доц. др Јелена Стаматовић
Методолошке компетенције будућих учитеља и потребе савремене школе 76

Проф. др Љубивоје Стојановић
Верски садржаји у настави на учитељским (педагошким) факултетима 83

Проф. д-р Деан Илиев, проф. д-р Татјана Атанасоска
Интерпретација педагошких дисциплина на педагошким факултетима у светлу Фраскатијеве класификације научних подручја 99

Проф. д-р Снежана Јованова-Митковска
Курикулум, наставни содржини, можни промени 109

Акад. проф. др Марјан Блажич, проф. др Драгана Станојевић
Кључне професионалне компетенције као полазиште и исходиште савремених концепција образовања учитеља 122

Проф. др Синиша Стојановић
Перспективе студијских програма учитељских факултета у систему образовања наставника у Србији 142

II
РЕАЛИЗАЦИЈА НАСТАВНИХ ПРОГРАМА УЧИТЕЉСКИХ (ПЕДАГОШКИХ) ФАКУЛТЕТА

Проф. др Наталия Петровна Дичек
Педагогическая психология в 1950-е годы в Украине и вопросы индивидуализации школьного обучения 155

Доц. др Олена Устименко-Косоріч
Традиції підготовки сербських баяністів-акордеоністів у вищих музичних освітніх закладах України 160

Проф. д-р Мито Спасевски
Креативната работилница, вонnаставните активности и книжевноста за деца 172

Проф. др Миомир Милинковић
Књижевно дело у функцији васпитнообразовног рада 180

Проф. др Сунчица Денић
Књижевни текстови као поента просвете и просвећености 191

Доц. др Сања Маричић, проф. др Крстивоје Шпијуновић
Савремене тенденције у образовању учитеља за рад у почетној настави математике 196

Проф. д-р Снежана Мирасчиева
Самооценување на студентите во наставата по дидактика како современа тенденција на наставничките факултети 207

Доц. др Христо Петрески
Улога и функција сајмова књига у ваннаставним, али и наставним активностима 216

Проф. др Снежана С. Башчаревић
Васпитно деловање Андрићеве приповетке „Књига“ 222

Проф. мр Бранко Поповић, проф. др Марина Јањић
Савремени аспект у настави сценске уметности 230

Д-р Деспина Сивевска, д-р Билјана Попеска
Слободното време на студентите од Педагошкиот факултет во Штип 240

Проф. др Благица Златковић
Учешће студената у ваннаставним активностима и успех у студирању 255

Проф. др Александар Стојановић
Хеуристичке дидактичке стратегије у функцији подизања квалитета образовања учитеља и васпитача 265

Доц. др Марија Јовановић
Денотативна и конотативна димензија наставне комуникације – реалност или императив педагошке стварности 277

Проф. др Данијела Здравковић
Допринос универзитетског образовања учитеља у очувању друштвеног угледа професије 290

Доц. др Милена Богдановић
Математика – увек и свуда 306

М-р Биљана Петковска, м-р Снежана Кирова, м-р Драгана Кузмановска
Проектот како важен елемент во остварување на наставниот процес 322

Мр Владимир Момчиловић, проф. др Зоран Момчиловић, проф. др Милован Стаматовић
Основне карактеристике савременог спорта...................................... 327

Др. Ѓоко Спасевски
Здравственото воспитание и воннаставне активности 338

Доц. мр Весна Здравковић, проф. мр Јелена Вучковски, мс Александар Стојадиновић
Интегративно посматрање предмета који припадају области Музичка култура у процесу образовања будућих учитеља и васпитача.. 348

Мс Ана Спасић-Стошић, мс Ивана Тасић-Митић
Методичко оспособљавање студената за извођење интегративне наставе 356

Мс Марија Јордановић, мс Марко Станковић
„Moodle" платформа као софтверска подршка савременој настави 364

III

ОСПОСОБЉЕНОСТ УЧИТЕЉА И ВАСПИТАЧА ЗА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИ РАД

George D. Borovas, Ph.D., Maria Eleni Voutsa, Ph.D.
The characteristics of education policy of the Bretton Woods institutions . 379

Проф. др Виолета Димова
Самосталне активности и њихова улога у развоју критичког и креативног мишљења код ученика 397

Проф. др Стана Смиљковић
*Сараднички однос студената учитељског факултета и ученика у развоју стваралаштва и креативности** 403

Teodora Valova, Ph.D.
Online project-based approach in primary level applying the principles of multiple intelligences 414

Доц. д-р Розалия Кузманова-Карталова
Деца в риск – причини, диагностика, повлияване 426

Доц. д-р Радка Гайдова
Типология на методите за обучение по технико-технологични дейности в детската градина 434

Rositsa Nedelcheva Todorova, Petya Veselinova Marcheva
Hemsball game – sports without borders 442

Проф. др Србољуб Ђорђевић, Луција Ђорђевић
Утицај додатног образовања учитеља и наставника на промену ставова према инклузивном образовању 464

Доц. др Мирјана Стакић
Могућности примене психоаналитичке методе у настави српског језика и књижевности у млађем школском узрасту 477

Snezana Stavreva-Veselinovska
ICT and competences for the subject natural sciences at pedagogical faculties 487

Ана Ѓорѓева
Учење на англиски јазик со помош на интернет 499

Доц. др Буба Стојановић, доц. др Далиборка Пурић
Љубав према књизи и читању – императив будућих васпитача и учитеља 505

Доц. др Љиљана Митић
Васпитно-образовни процес у функцији заштите и унапређења животне средине 520

Доц. др Александра Анђелковић, др Далиборка Поповић
Иницијално образовање наставника као извор различитих ставова наставника према професионалном усавршавању 528

Проф. др Слободан Кодела, мр Игор Николић
Подстицање музичког потенцијала као полазиште методе матерњег језика 541

Мс Борис Илић, проф. др Драгица Илић
Улога учитеља у заштити друштвено-корисне радне средине 548

Доц. др Бошко Миловановић
Могућности и домети у тумачењу књижевноуметничких текстова са религиозном тематиком у млађим разредима 555

Мс Данијела Мишић
Енглески језик и улога школских библиотека 564

Др Мирјана Марковић
Улога телевизије у еколошком васпитању деце млађег школског узраста 572

Мр Биљана Новковић Цветковић
Информатичко-медијске иновације у функцији оптимизације наставног процеса 578

Александар Игњатовић
Школска библиотека у функцији унапређивања наставе природе и друштва 588

Весна Нушић, Дејана Цветковић, Светлана Радосављевић
Посебни облици рада са децом узраста 3 до 5,5 година 599

Амела Малићевић
Улога ваннаставних активности у социјализацији младих 604

Доц. д-р Нина Начева
Иновационни технологии в обучението по солфеж в педагогическите факултети 612

Проф. д-р Лупчо Кевереско, доц. д-р Јасмина Старц
Улоги на наставникот во третманот на надарени и талентирани во наставниот процес 618

М-р Ѓорѓи Зимбаков
Придонесот на училиштето, наставниците и наставните содржини во едукација за животната средина 629

Проф. д-р Владо Петровски, асс. м-р Даниела Коцева
Образовните институции и јавната политика 638

Ана ЃОРЃЕВА
Филолошки факултет
Универзитет „Гоце Делчев“ Штип, Македонија

УЧЕЊЕ НА АНГЛИСКИ ЈАЗИК СО ПОМОШ НА ИНТЕРНЕТ

Резиме: *Денешните ученици и припаѓаат на генерација на која употребата на компјутерот, мобилната телефонија и интернетот се секојдневие. Па така и наставниот процес повеќе не може да биде лишен од интеграција на овие нови медии кои со својата атрактивност позитивно ќе влијаат на мотивацијата на ученикот. Тие претставуваат премин од традиционалната настава во која главно доминира наставникот со својот говор и учебник кон современата настава во која се јавуваат како најзначајни медии за пренесување и примање на информацијата(Стефановиќ 2003). Современата настава пред се бара конструктивистички пристап во стекнување на знаењето, развој на креативноста и оспособување за самостојно учење, индивидуализација во наставата, внатрешна мотивираност на ученикот, активизација на ученикот, истражувачка, програмирана настава каде ученикот самостојно ќе доаѓа до сознанија и истите ќе може да ги анализира,споредува и вреднува. Посебно место денес зазема програмираната настава односно наставата со помош на компјутер. Денеска многу е дискутабилно прашањето за примената на компјутерот во наставата и овој проблем зазема се поголемо опитествено и педагошко значење. Програмираната настава може да биде предизвик, но и перспектива.*

Клучни зборови: *програмирана настава, настава со помош на компјутер.*

CAI и CAL програми

Со цел да се користи компјутерот во училницата потребно е наставниците да се запознаат со два основни термини:

- Компјутерот како помошно средство за подучување – CAI (Compjuter-Aided insruction) термин кој се користи да ја опише компјутерската програма направена за поучување. Кај овие компјутерски програми компјутерот служи за презентација на информации, учењето се сведува на пасивно примање на информации од ученикот и усвоените знаења се проверуваат со шаблонизирани тестови.

- Компјутерот како помошно средство во процесот на учење на јазикот CAL(Compjuter – Aided Learning) е термин кој се користи за различни форми на изучување на англискиот јазик надоплонет со примена на компјутерот преку интерактивен дијалог од типот наставник (компјутер) – ученик При користењето на првиот програм учениците ги следат инструкциите како тече лекцијата дадена на терминалот додека комуницираат со

компјутерот. Генерално се ограничува на развивање на јазичните вештини читање и пишување, лекциите може да содржат вежби, практични задачи, да се практикува развивањето на вештината читање со разбирање, да се применуваат едукативни игри или симулации. Вештината слушање со разбирање се развива со користење на звук или ЦД. Постои можност за комуникација во кратки дијалози кои се покажуваат на екранот (учениците можат да ги слушнат), а потоа да одговараат на соодветното прашање. Во развивањето на техниката пишување учениците можат да го користат за пишување на зададени трудови со и без корекција на грешки, проверка на правописот и др.

Наставникот во никој случај не е исклучен од наставата, туку тој изнаоѓа и нуди компјутерски пакети како ресурси во наставата. Начинот како овие пакети се користат е различен и зависи од содржината која се обработува, возраста на учениците, степенот на постигнувања.

Користењето на компјутерот во наставата по странски јазик може да понуди многу, неограничени видови активности со посебна цел за усвојување на јазикот. Наставниците кои го вреднуваат и следат напредокот на учениците интерактивно со другите ученици можат да најдат многу различни компјутерски пакети да ги користат во нивните методи на работа. Презентациите како што се Power Point наоѓаат многу корисна примена во наставата по англиски јазик.

Предности на примената на компјутерот во наставата се:

И двата система CAI и CALL дозволуваат нормални или невообичаени грешки кои луѓето некогаш ги прават.

Со креирање на програми за работа по пат на соработка во двата система, секој корисник може да работи индивидуално во групата.

Програмите ја почитуваат индивидуалноста на учениците во анализирањето на јазичните функции.

Повратната информација им помага пак на учениците да ги анализираат јазичните функции. CAL програмата на ученикот му ги претставува новитетите. Тие го изучуваат јазикот на поинаков начин, многу поинтересен, преку игри и техники за решавање на проблеми. Како резултат дури и претешките задачи можат да бидат интересни. Компјутерот нуди различни извори и пристапи за учење на јазикот кои се многу лесно прилагодливи на нивото на учениците Со употребата на компјутерот во наставата по англиски јазик се зголемува бројот на активностите кои би можеле да се одвиваат за успешно изучување на јазикот. Освен во изучувањето на англискиот јазик, CAL програмата му нуди на ученикот еден вид компјутерско образование кое е есенцијално за современиот начин на живот и би можело да биде од голема помош за идната кариера на ученикот.

Со ваквиот вид на настава учениците се многу порелаксирани, ослободени се од стравот дека ќе грешат и ќе бидат корегирани, критикувани. Всушност тие како да создаваат сопствена средина за учење, еден вид приватност каде непоканетите не се добредојдени, само некои соученици можат да пристапат доколку е тоа потребно. Компјутерот никогаш не

застанува. Тој е најдобриот учител бидејќи може да обезбеди навремени информации за многу кратко време. Учениците со помош на аудио - визуелната технологија можат да ги корегираат и намалуваат грешките во изговорот преку користење на соодветни програми или вежби. Употребата на компјутерот во наставата по англиски јазик може да помогне и во усовршување на комуникативните вештини на учениците. Всушност компјутерот и интернетот можат да му понудат на ученикот многу повеќе од обично вежбање, тие можат да бидат медиум за вистинска комуникација со луѓе од англиско или друго јазично говорно подрачје преку допишување и разменување пораки .(Oxford ,1990, p79).

Најкорисни активности кои би биле во интерес на примената на компјутерот во наставата по англиски јазик секако треба да се еден мал сет на прифатливи одговори на секое прашање и каде многу е лесно да се предвиди каде ученикот би можел да згреши. Како пример би навела една вежба чија цел е усвојување на една одредена граматичка структура или вокабуларна тема. Денешните учениците бараат програми кои нудат интересни варијации и комбинации. Вежбите од типот: замена, трансформација, дополнување, пишување диктат, подредување на зборови, или одговарање на одредени прашања за разбирање би биле најпогодни. Некои едукативни игри можат да помогнат во усовршувањето на вештините за читање. Доколку наставникот сака да ги поттикне учениците да читаат може да креира игра и да ги претстави чекорите кои се важни за да се биде дел од играта или да претстави мал дел од текстот или некои нови зборови. Учениците можат да работат во пар или мали групи за полесно да ги следат чекорите, на тој начин соработуваат и се охрабрени во извршувањето на задачите. Самиот факт што тие го користат и зборуваат англискиот јазик треба да не охрабрува.

При обработката на граматичките правила и структури учениците можат во секое време во полето за помош, односно наставникот може да предложи да го објасни правилото и зависно од стилот и способноста на ученикот тој индивидуално избира дали ќе му треба помош или ќе донесува сопствен заклучок. Полето за помош секогаш ги има правилните одговори и потребните информации за ученикот па така компјутерот ја менува улогата, од средство што поучува во извор од кој се црпи знаење.

Уште една значајна иновација во примената на компјутерот е само проверката на напредокот и знаењето од страна на ученикот. Во процесот на само проверување ученикот лесно и навремено ги согледува грешките истите ги анализира, а со тоа станува посвесен и помотивиран да научи. Ученикот може да го менува нивото на знаење што е многу евидентна постапка за неговите способности. Многу стандардни игри можат да се најдат на листата на едукативни и забавни игри од типот крстозбори, сложувалки, анимации, графикони. Симулациите и презентациите се исто така многу интересни за учениците. Често се случува учениците сами да понудат предлог за изработка на презентација. На тој начин учениците активно учествуваат во процесот на изработка на наставни материјали и се сора-

ботници во наставниот процес, наспроти тоа да бидат пасивни примачи на знаење. (Lindstromberg 2004) вели дека интересен час е оној час кој ги мотивира учениците, посебно тинејџерите и кој ги содржи следниве елементи:

- разновидност (4-6 различни видови активности на еден час) активности од типот игри, употреба на не лингвистички материјали (слики, предмети, музика), хумор и повремени изненадувања. Праксата покажува дека добро испланирани презентации можат да ги содржат сите горенаведени елементи па затоа можат да бидат силно мотивирачко средство. Најдобро примена презентацијата би се состоела од:

- претставување на темата,(мотивација);
- објаснување и увежбување на граматички структури;
- претставување и објаснување на вокабуларот;
- вежби за изговор;
- претставување на некои културолошки и цивилизациски елементи–игри, квизови, асоцијации.

Покрај позитивните страни што употребата на компјутерот во наставата по англиски јазик ги има, сепак постојат и одредени ограничувања:

Посебно се однесува за учениците кои не се доволно оспособени да го користат компјутерот, па при решавањето на зададена задача би можело да се случи да потрошат многу време барајќи ги буквите на тастатурата. Но секако овој проблем со постојано вежбање лесно ќе се надмине.

Обично кога се работи на компјутер се има претстава дека ученикот работи изолирано, а тоа очигледно не е позитивен аспект во процесот на развивање нормална комуникација помеѓу учениците што всушност е главана цел во секоја наставна единица во наставата по англиски јазик. Праксата покажува дека учениците во дискусиите многу повеќе се обидуваат да го користат мајчиниот јазик наместо странскиот јазик што се изучува. Наставниците не би требало да го дозволуваат ова доколку бараат од учениците успех во усвојувањето на јазикот и развивање на јазичните вештини. CAL и CAI програмите повеќе се однесуваат на вештините читање и пишување, но и некои аудитивни активности би можеле да се применуваат иако се ограничени.

Како негативна работа би можело да се јави и читањето од екранот, кое е многу позаморно отколку да се чита од печатен текст доколку е тоа долготрајно. Активностите каде ученикот има потполна слобода како што е пишување есеи односно креативното изразување се најмалку применливи во овој тип настава како и оние каде постои голем број можности за примена на компјутерот како практично средство на пример при превод на подолги текстови. Мораме да разбереме дека компјутерот е само инструктор, тој не се врзува со ниту еден метод на поучување.

За еден наставник да изработи програма или план за реализација на еден наставен час со примена на компјутерот потребно е многу време, па тоа не е возможно постојано да се прави. Најголемиот проблем сепак претставува недоволната опременост на училниците со технолошки средства, немањето пристап до интернет, немањето звучници за слушање, слабости во софтверските програми и проблеми од техничка природа кои се многу важни за реализација на овој тип на настава.

Употребата на компјутерот во наставата секако претставува една нова димензија во целокупниот воспитно образовен - процес. наставниците по англиски јазик мораат да научат да ја користат технологијата и да се охрабрат истата да ја прилагодуваат на наставната програма, содржините предвидени за обработка, интересот на учениците и методите и условите за работа за да го извлечат максимумот во процесот на учење од учениците во самата настава.

Уште еден предизвик наставниците по англиски јазик да го користат компјутерот во наставата е самата педагошка промена која подразбира поинаков начин на поучување и учење од традиционалната училница. Црната табла се заменува со компјутерска лабораторија, наставникот ги менува своите улоги д предавач на знаење до фасцилатор (организатор). Учениците ја превземаат одговорноста за сопственото учење и стануваат поактивни и поавтономни во процесот на учење. Разновидноста на наслови, теми кои компјутерот ни ги нуди е голема, од еволуирање на методите и материјалите преку мерење на реалните очекувања на наставникот или релевантноста на процесот на само вреднување до изведување на експерименти, подредување настани, интеракција. Колку брзо ќе добиеме резултати од истражувањето, резултати ќе даде и овој вид настава кои ќе бидат предмет на понатамошни истражувања.

Литература

1. Alliance for Childhood. (2001). *Fools gold: A critical look at computers in childhood.* College Park, MD: Alliance for Childhood. Retrieved March 31, 2004, from http://www.allianceforchi1dhood.net/projec1:s/co
2. Atkinson, T. & Davies, G. (2005). Computer Aided Assessment (CAA) and language learning, Module 4.1. *Information and Communications Technology for Language Teachers*. Retrieved June 17, 2005 from o http://www.ict4lt.org/en/en mod4-1 .htm#introduction Beauvois M., Conversations in slow motion: computer-mediated communication in the foreign language classroom, The Canadian Modern
3. *Language Review,* (1998), Vol. 54, No 2, o pp.198-217, Toronto.
4. Bramble, W. Mason E., Berg P . (1985), *Computers in schools,* .Mc Graw Hill Co. , New York.
5. Пољак В. (1973) *Наставни системи,* ПКЗ, Загреб.
6. R. L, Oxford (1990) *Language learning strategies,* New York, Newbury House.
7. Technology integration in education in developing countries .International Educational Journal, 2005, 6(4) 476-483.

Ana Gorgeva

LEARNING ENGLISH USING THE THE INTERNET

Abstract: *Beside many expectations, reality and experiences show that these computer educational systems still cannot find their real place in teaching. Teachers must believe in the great opportunities of computer technology and be encouraged to apply it. Teachers have the opportunity to choose texts and contents by themselves, and now they can use the most effective means for teaching – computers and the Internet. Using computers requires appropriate conditions and only in that case technology will be able to improve the teaching process. Computer application in teaching English as a foreign language will be useful if teachers have a clear vision of their goals and what they expect from students in order to create a positive process of teaching and learning.*

Keywords: *programmed teaching, learning by using the internet.*